

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Vinterglæde i vinterkulde

Enighed om ændring til lov nr. 475 nødvendigt!

Glædeligt konstaterede undertegnede, at erhvervshæmmede var nået til enighed om, at beregningsgrundlaget hvorpå erstatningsrentene hvilede – burde være ensartede for alle, uanset samfundsmæssig placering. Denne konstatering forekom i Pigtråd for december 1969. Heri orienteredes om, at en skrivelse var fremsendt til det folketingsudvalg, som skulle behandle ændringer til loven.

Man fremsætter ønske om, at beregningsgrundlaget bør være 8.000 kr. for alle under loven. Motiveringen er klar. Der henvises til lovens § 31 som efter erhvervshæmmedes mening ikke har været udnyttet i tilstrækkelig grad, da loven udtrykkeligt indeholder mulighed for at bedømme beregningsgrundlaget ud fra alle faktorer som måtte indgå i de alvorlige overvejelser, inden rentens fastsættelse! Yderligere motivering om den økonomiske situation, en enke kommer i, når hendes mand dør, burde nok have været med! Hvis en enke efter en af de lavest ansatte skal modtage efterlevelserente – ligger den under, hvad hun kan få i almindelig enkepension eller førtidig folkepension! Dette forhold er nu, så mange år efter, vigtigt at få belyst. Vi er i en situation – hvor mange af vore kammerater dør en for tidlig død på grund af deres svære lidelser. Derfor er dette problem højaktuelt!

Nu må vi ikke lade vore kvinder i stikken – der uden »piben« har hjulpet og støttet en syg mand gennem mange år! Derfor har beregningsgrundlaget fået ny aktualitet. De 8.000 kr., loven angiver – må være et sobert grundlag at arbejde efter!

Vagn Erik Mortensen, Herlev

Kammeraternes Hjælpefond

er de raske kammeraters hilsen
til de syge

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Stiftet 1945

PROTEKTOR: HDS. KGL. HØJHED PRINSESSE MARGARETHA

Henvendelser om hjælp i henhold til fondens fundats rettes til formanden, konsul Kaj V. Dahl, 8700 Horsens.

Henvendelser ang. feriehjemmet på Kegnæs rettes til skoleinspektør Johs. Fosmark, Frederiksborgvej 109, 2400 København NV.

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men i øvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været bosiddende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlemmer.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tillige med disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. – Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var blevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2) nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande – og andre lignende øjemed.

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, advokat Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, 8700 Horsens.

Næstformand: Generalmajor F. B. Larsen, Bruxelles, Belgien.

Kasserer Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, 1169 København K.

Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Frederiksborgvej 109, 2400 København NV. Skolen 10 54 21. Privat 10 41 28.

Den øvrige bestyrelse består af:

Skrædermester Jacob Brandt,
Ørnevej 63, 2400 NV.

Afd.chef, civilingeniør Mogens Dyre,
Gilbækhus, 6430 Gildbro pr. Nordborg.

Overpostbud E. Holger Grome,
Tårnby Torv 24, 2770 Kastруп.

Bankfuldmægtig Olav Holst,
Bengtassevej 6, 2900 Hellerup.

Seminarirektor, cand. mag.
Paul Holt, Præstevangsvej 35,
8210 Aarhus V.

Direktør G. Jespersen, 7400 Herning.

Arkitekt P. A. Johansen, Bernstorff-
lund allé 80, 2920 Charlottenlund.

Oberst K. Kjeldsen, Rollosvej 3,
5200 Odense V.

Tandteknikermester Leo Kæraa,
Banegårdspladsen, 8000 Århus.

Politiassistent S. Julsgård Larsen,
Boeslundevej 1, 2700 Brh.

Arkitekt Ove Ch. Lembcke, Brødregade 192, 8900 Randers

Aut. vand- og gasmester Johs. Loft,
de Mezasvej 18, 8000 Århus.

Førstelærer P. E. Mahler, 5652 Nr.
Søby, Fyn.

Dr. Børge Næsted, 6772 Hviding st.

Kontorchef O. Olesen, Leonorasvej 8,
9000 Hasseri, Aalborg.

Landsretssagfører H. Rambusch,
Kongensgade 49, 6700 Esbjerg.

Sognepræst Poul Riis, Præstegården,
Herrestrædet, 4200 Slagelse.

Bladet PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 11 numre årligt.

Ved bestilling af abonnement benyttes girokonto nr. 780.

Annoncer.

Ekspedition, abonnements- og annonce-afdeling: Grenågade 14, 2100 København Ø. TRia 888 (kontortid 10-12, lørdag lukket).

Ved indbetaling for annoncer benyttes girokonto nr. 55538.

Eventuelle fejl i besørgelsen af bladet rettes lettest og hurtigst ved henvendelse til udleveringspostkontoret.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Skoleinspektør Johs. Fosmark. (Medl. af Dansk Fagpressefor-ening), Frederiksborgvej 109, 2400 København NV. Skolen: 10 54 21. Privat: 10 41 28.

TRYKKERI

National-Trykkeriet

Indhold:

To danske kvinders skæbne .	23
Fangeforeningerne .	27, 29 og 39
Årsmøde i FV	29
De hvide Busser	39
Feriehjemmet på Kegnæs ...	40
Dagbogsblade	40

To danske kvinders skæbne

Femten måneders sult, ydmygende behandling og med deportation uden forbindelse med Røde Kors og Danmark – og glemt af Bernadotte-transporterne.

Dømt for mord på 180 fanger idømtes lejrkommandant Alois Dörr livsvarigt fængsel fornylig.

Han var chef for kz-lejren Helmbrecht, der var udekommando til den store sydtyske lejr Flossenbürg.

Som en vanvittig handling sendte han mod krigens slutning 1073 kvinder ud på en march i forsøg på at evakuere lejren, da russere og amerikanere rykkede sejrrigt frem.

Fru dr. Ellen Struckmann fortæller os i nærbillede, hvad hun oplevede sammen med en anden dansk kvinde, også fange i Helmbrecht.

Dramaet begyndte med Gestapos besøg den 14. april 1944 og slutter med hjemkomsten til Danmark den 16. juli 1945.

Femten måneders rystende begivenheder!

Men vi giver ordet til fru Struckmann:

Fru Hilda Lund, Åbenrå, og jeg var de eneste danske, der havde den sørgelige skæbne at opholde os i kz-lejren Helmbrecht og deltage i den forrykte »march« fra lejren og ind i Bøhmen i sidste halvdel af april 1945.

Mine erindringer i relation til disse begivenheder, som jeg nu 25 år efter vil prøve at referere, står i det store og hele temmelig skarpt i min hukommelse.

På det tidspunkt, begivenhederne tog deres begyndelse, var jeg gift med overlæge Erik Larsen, Ribe. Vi blev begge arresteret af Gestapo d. 14. april 1944 og overført til Vestre Fængsel, hvor vi sad til slutningen af august, for så at blive sendt til Frøslev.

Herfra afgik vi den 15. september med en større transport til Neuengamme. Her i Neuengamme døde min mand den 11. november. Hilda Lunds mand døde også i november, men i Husum. Meddelelserne herom fik vi dog først umiddelbart inden vor hjemkomst til Danmark den 16. juli 1945.

Efter nogle få dages ophold i Neuengamme blev frk. M. Møller, Hilda og jeg videretransporteret over Berlin, hvor vi sad fængslet på Alexanderplatz, til kvindelejren Ravensbrück.

Midt i oktober kom så det skæbnesvangre tidspunkt, da Hilda og jeg, åbenbart ved en fejltagelse, blev sendt på en såkaldt russertransport. Den kaldtes sådan, fordi den bestod af russiske kvinder.

Fra det tidspunkt var vi komplet forsvundne fra alt, hvad der var med Danmark at gøre: Ingen Røde-Kors pakker, ingen breve, ingen hvide busser, ingen Bernadotte-hjælp.

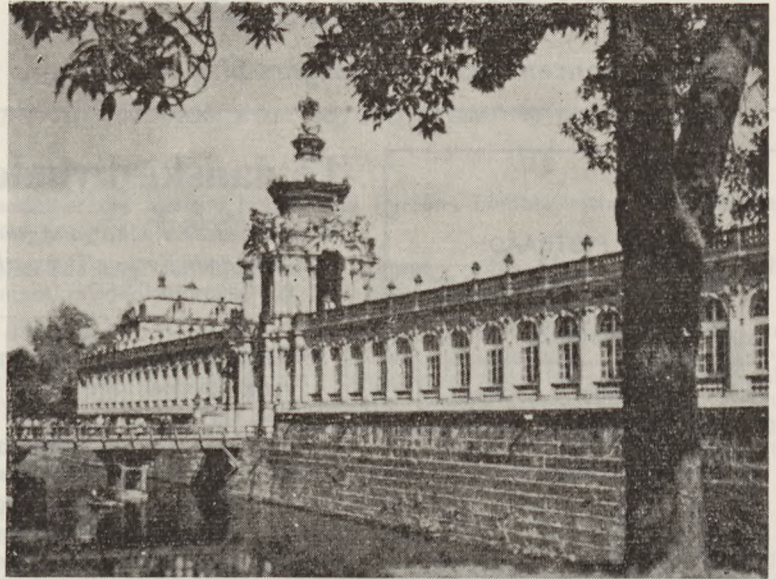
Vi fik efter vor hjemkomst at vide, at både Røde-Kors, Udenrigsministeriet og mange private mennesker havde udfoldet store anstrengelser for at efterspore os. Men de tyske myndigheder anede tilsyneladende heller ikke noget om vort opholdssted.

Med russertransporten kom vi til kz-kvindelejren Helmbrecht, som ligger i det nordøstlige hjørne af Bayern i nær-

De verdensberømte kunstsatte i Dresden (Zwinger, Malerigalleriet, Grünes Gewölbe) og andre museer er genstand for talrige besøgendes beundring

Besøg kunstbyen Dresden

Alle oplysninger hos Deres rejsebureau eller hos Informationsbureau

DDR's Trafikrepræsentation

Brødrene Andersen

Østergade 7-9 København K.

Telefon 15 15 77

C. B. Balsner

Skive

SCANBOILER

HERNING

Gymnastikhøjskolen

ved VIBORG

Nærmere oplysninger tilsendes

Tlf. (06) 62 20 11

Arne Knudsen

Ellen Struckmann, Haslev.

heden af Hof. Den var udekommando til Flossenburg.

I denne kz-lejr var livet: sult, lus, svineri, sygdom og vold. Kommandanten og »die Oberbefehlerin« var særdeles brutale, den mildeste form var lus-singer, som faldt prompte og kontant uden påviselige foranledninger.

På appelplads i dagevis

Særlig slemt blev det i januar, da en stor transport af jødiske kvinder ankom. De blev behandlet ubeskriveligt umenneskeligt, og der døde masser af dem, ofte faldt de døde om på appelpladsen, hvor de tit måtte stå opmarcheret i dagevis. Kosten blev om muligt endnu ringere og pladsforholdene med helt usandsynlige sammenstuvninger, så sygdom, lus og udhungning trivedes ekstra godt.

Enkelte lyspunkter havde dog nogle af os, som periodevis blev eskorteret til arbejde på en patronhylsterfabrik. Arbejdet dér var for for mit vedkommende ganske illusorisk, det lykkedes i hvert fald ikke mig at fabrikere ét brugeligt hylster.

Men til fabriksarbejdet var også udskrevet kvinder fra byen, og nogle af disse rare damer stak, når de kunne se deres snit til det, fødevarer og strømper til os, vi vadede eller rundt i høj sne med bare ben og defekt fodtøj.

Hilda har efter sin hjemkomst bevarret forbindelsen med én af disse flinke damer.

I begyndelsen af april nærmede de fremrykkende amerikanske tropper sig disse egne, og kanontordenen kunne høres i det fjerne. Kommandanten fik da den forrykte idé, at lejren skulle evakueres og fangerne føres øst på over

grænsebjergene og ind i Tjekkoslovakiet.

1073 afmagrede kvinder på sindssyg vandring

Den 13. april drog så denne fantastiske »hær« på 1073 afmagrede, udhungrede og trætte kvinder af sted på denne sindssyge vandring. Vores påklædning til dette »Todeszug«, som det nu kaldes i Tyskland, var en tynd »særk«, en sammenflikket og lappet, tynd kjole og et tyndt overstykke.

Bagagen var et tyndt tæppe og en blikdåse, tæppet blev forøvrigt stjålet fra mig hurtigt. I frost og isnende kulde vandrede denne uhyggelige skare af sted dag efter dag, drevet frem af den rabiate SS-kommandant og hans SS-soldater.

Nætterne måtte vi som oftest tilbringe liggende på den bare jord, kun med Hildas enlige tæppe over os, og om morgenen var vi ofte fuldstændig overisede.

Enkelte, som prøvede at flygte, blev plaffet ned med hele geværssalver, og hyppigt hørtes skud bagude, men vende os for at se, hvad der skete, turde vi ikke.

Efter et par dages forløb slap de sparsomme brødrationer op, og vores føde bestod så kun af rå roer, som vi fandt i grøfterne.

Dog skal det siges, at der også her var visse meget små lyspunkter. Foruden af SS-soldaterne bestod vagtmandskabet også af ældre Wehrmachtsoldater, som var til at tale med, når de ikke blev observerede. De gav os lidt af deres egne brødrationer, så længe de havde noget. Hvor mange dage vi vandrede, erindrer jeg ikke, for hele denne periode går i ét for mig, halvt bevidstløse, som vi efterhånden blev.

Syge med høj feber

Men da vi nærmede os Marienbad, fik vi ordre til at gøre omkring, da amerikanerne allerede var der. Vi gik tilbage til byen Zwodau, hvor vi blev ledt ind i en delvis forladt kz-lejr. Hvor mange dage vi opholdt os der, husker jeg heller ikke, da både Hilda og jeg på det tidspunkt var syge med høj feber og komplet udkorte.

Den 7. maj blev lejren og vi befriede af amerikanerne. Hilda og jeg lå på det bare gulv i barakken og dasede, da pludselig en amerikansk soldat trådte

Fru Hilda Lund, Åbenrå

ind ad døren, og trods vor udmattelse fór vi op af vor døs og overfaldt den enlige mand, der stod midt på gulvet, med kys og omfavnelser.

Den arme mand må være blevet rædselsslagen over alle disse fugleskræmsler, der overfaldt ham. – Og så spiste vi os dødssyge i al deres herlige risengrød.

Såvel Hilda som jeg blev af amerikanerne indlagt på sygehuset i Falkenau og blev af dem plejet og forkælet på det dejligste. 3–4 dage senere blev sygehuset overtaget af russerne, som behandlede os fuldt korrekt, selv om forkælelsen var mindre intens.

De før omtalte jødiske kvinder var, inden vi ankom til Zwodau, ad andre veje ført sydpå, og deres skæbne ved vi ikke noget bestemt om, selv om rygterne gik om, at de var likvideret.

Ingen forbindelse med Danmark

På sygehuset i Falkenau lå vi en måneds tid, stadig uden nogen mulighed for forbindelse med Danmark. Man mente så, at vi var tilstrækkelig restituerede til at blive sendt hjemefter, og det bestemtes, at vi skulle overflyttes til en UNRA-opsamlingslejr i Pilsen, hvorfra en transport af hollændere skulle afgå til Holland.

Vi var selvsagt himmelhenrykt: En UNRA-transport til Holland, og derfra var det jo ingen sag at komme til Danmark – troede vi da -. Men det skulle vise sig at gå anderledes, vores Odyssé var langt fra endt endnu.

Med store fragtbiler kørte vi til Bamberg og blev indkvarteret på den gamle, kæmpemæssige Uhlankaserne. Efter nogle dages forløb af sted igen med tog i godsvogne med vestlig kurs mod Holland.

STØT Kammeraternes
Hjælpefond's arbejde!

P. T. O.

STØT Kammeraternes
Hjælpefond

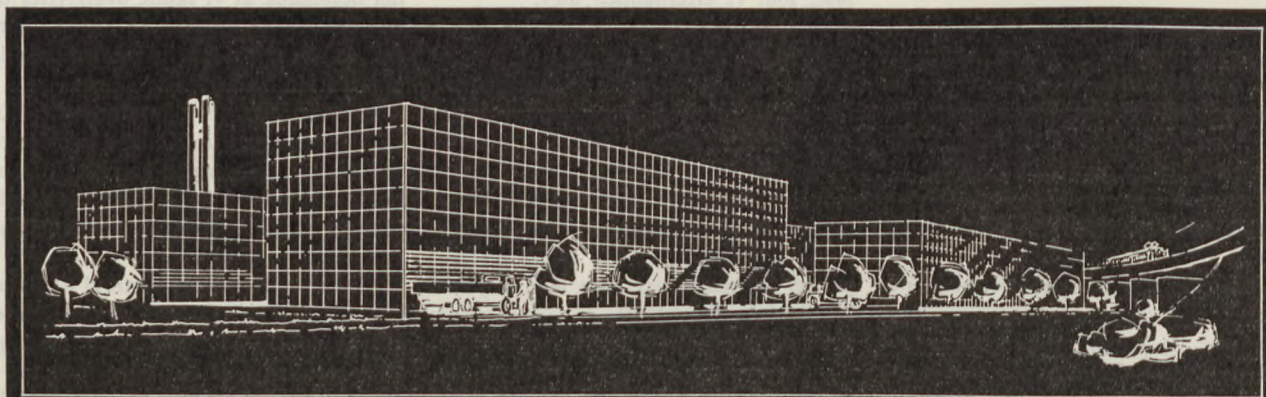
SAMO

NOVO PRODUKTER OVER HELE VERDEN

Insulin · Antibiotika
Steroider · Glucagon · Heparin · Syntetika
Enzymer

NOVO INDUSTRI A/S
København

Toget kørte i Würzburg fra de to danskere

Mens toget holdt på stationen i Würzburg skete katastrofen. Vore arme kmavere gjorde oprør, og vi måtte hoppe af og sætte os mellem skinnerne – og så gik toget lige for næsen af os. Der stod vi, og hvis vi ikke havde været skalklippede, ville det have været med håret ned ad nakken, hver af os iført en gammel bluse og et par gamle, lange benklæder. Ingen papirer, ingen penge, ingen bagage.

Særlig bagagens forlis berørte os dybt: Dejlig, vidunderlig amerikansk sæbe, kam, børste, spejl, hånklæde, tæppe og chokolade, alt foræret os af amerikanerne i Bamberg, altsammen sager, vi ikke havde set, siden alt, hvad vi ejede, blev berøvet os i Ravensbrück.

Vi henvendte os til stationspersonalet, som var tyskere, men de ville intet have med os at gøre: »De havde jo intet at skulle have sagt mere,« men vi blev dog efter nogen parlamentaren oplyst om, at der i byen var et kontor, vi kunne henvende os på, som atter henviste os til en lejr, beliggende uden for byen.

Altså vandrede vi af sted gennem den sønderbombede by og fandt endelig lejren, der viste sig at være en baraklejr af den sædvanlige type og bestemt til optagelse af »displaced persons«. Amerikanerne dér var, for at sige det mildt, alt andet end elskværdige, men tværtimod temmelig afvisende. Danskere og km-fanger kunne de slet ikke få til at rime sammen. »Danmark var jo ikke noget krigsførende land«.

Efter en del besvær blev vi dog accepteret og indkvarteret på en stor stue med blandet belægning: Ægtepar, yngre mænd og yngre kvinder mellem hinanden. Alt var rent og pænt og moralsk ligeledes. Vi faldt øjeblikkelig om kuld i vore senge.

Lejrbeboerne var en broget flok af mange nationaliteter, også danske. Det viste sig senere, at adskillige af dem var SS-piger og SS-mænd på flugt mod deres hjemlande, men alle var yderst flinke og hjælpsomme.

Et særligt fint venskab fik jeg til lejrens kæmpestore, russiske kok, som gjorde sig vældig umage for at opfodre os to radmagre størrelser.

I denne lejr var vi vel en 14 dages tid, hvor vi ikke bestilte andet end at spise, sove og sole os i græsset, og vort helbred bedredes faktisk betydeligt i de 14 dage. Forsøg på at få forbindelse med Danmark var stadig umulige, og tiden var nu kommet til, at vi atter skulle sendes på togt.

Nu i flotte marineuniformer

Først må jeg dog fortælle, at vi til erstatning for vor miserable påklædning fik foræret et par meget flotte marineuniformer med parisisk skræddermærke: Bluse med krave, stortrøje med blanke knapper og lange benklæder. Vi var meget flotte!

Turen gik så tilbage igen øst på til Uhlankasernen i Bamberg og herfra med tog i godsvogne vest på til Rhinen, den smukke tur nordpå langs Rhinen til Maastricht i Holland, og denne gang hoppede vi ikke af toget i Würzburg. Fra Maastricht til Bryssel, fra Bryssel til Namur og tilbage igen til Bryssel, alle steder indkvarteret i skoler.

I Bryssel forsøgte vi selvfølgelig på alle måder at få kontakt med Danmark, men hverken telefon, telegraf eller postvæsen fungerede endnu.

I Bryssel tilbragte vi temmelig mange dage, og tilbragte megen tid med at gå på »sightseeing«. Her i Bryssel havde jeg en dag en pudsigt oplevelse. Hilda og jeg sad på en bænk og soled os, da vi fik selskab af en mand i en lurvet gammel infanteriuniform. Han præsenterede sig som russisk marinesoldat, og han var blevet forelsket i min fine marineuniform, og det plagede ham svært som mariner at skulle gå rundt i en infanteriuniform, så det blev til en invitation til at følges med ham til hans indkvarteringssted for at skifte uniformer. Jeg betakkede mig dog til hans fortrydelse for at skifte over til hans beskidte bukser, så jeg beholdt min uniform.

I Bryssel kontakt med Danmark

Efter at vi vel nok havde opholdt os over én uge i Bryssel, lykkes det for det danske socialministeriums folk, som var på eftersøgning efter bortkomne danske, at opspore os i den skole, hvori vi var indkvarteret.

Blandt disse udsendinge husker jeg bedst nuværende professor Gormsen og hr. Skriver-Jensen. Det var ved denne lejlighed, at det blev meddelt os, at

begge vore mænd var døde allerede i november 1944.

Vi blev yderst venligt behandlet, også af generalkonsul Lycke-Jørgensen. Nu tog hjemturen for alvor sin begyndelse: I bil til Hamborg, hvor engelske UNRA-officerer førte os ind i et varehus i den ellers frygtelig bombede by, og vi fik at vide, at vi kunne ekvipere os efter behag, og hvor var det vidunderligt atter engang igen at være i rigtigt mennesketøj. Videre i bilen til Kruså, som vi nåede den 16. juli. Nu var vi hjemme igen i Danmark, dog begge efter at have mistet vore mænd, og jeg til mit opløste hjem i Ribe, men vi var begge i live.

Til slut, inden jeg ender denne beretning:

Kære Hilda! Jeg ved, du læser dette, og derfor skal det sidste jeg skriver, være en tak til dig. Uden vort nære venskab og sammenhold og uden alle de opmuntringer, vi meget ofte og under de meget svære forhold måtte give hinanden, tror jeg, at ingen af os havde overlevet. – Tak for alt.

Ellen Struckmann.

De erhvervshæmmede

Generalforsamling

Ordinær generalforsamling afholdes mandag den 27. april 1970 i Admiral Gjeddes Gård med dagsorden ifølge lovene.

Forslag, der ønskes behandlet på generalforsamlingen, må være formanden i hænde senest mandag den 20. april 1970.

P. b. v.

Alberti Hansen
Formand.

NEUENGAMME

Neuengammeforeningens kasserer skiftede adresse fra 1. dec. Den nye adresse er: E. Jakob Jensen, Fabianhus, 3240 Esum, tlf. (03) 29 01 49. Giro 7 34 81 uforandret.

Opmærksomheden henledes på, at de udsendte girokort stadig kan benyttes til indbetaling af evt. kontingentrestance, hvis en eller anden skulle have dårlig samvittighed.

Kurant

Vulkanisering
Slidbanefabrik
■
Reparationer
udføres efter
Good-Year's
Criss-Cross metode

Bregnerødgade 6
2200 Kbh. N

(01) 93 Ægir 1487

25-året for befrielsen markeres

Ret omfattende forberedelser er i gang mange steder

Fra venstre formanden for WVF's europæiske komite, generalsekretær Henry Brym, Oslo, fhv. forsvarsminister Ole Bjørn Kraft, O. Hjalmar Larsen samt formanden for Frihedskampens Veteraner, direktør Sverre Seehusen.

Frihedskampens Veteraner holdt årsmøde søndag den 18. januar på Hotel Richmond. Der var knap 100 deltagere, noget mindre end sædvanligt.

Årsagen må findes i den sene indkaldelse samt influenzaangrebene.

Formanden, direktør Sverre Seehusen, aflagde en udførlig beretning på ca. 1 time.

Han sagde bl. a.:

– Bogen om de faldne er nu under udarbejdelse, og der vil snart blive læst sidste korrektur. Den bliver det måske vigtigste dokument til belysning af den danske frihedskamp.

Han sagde, at man håber, at statsministeren vil skrive forordet i bogen, hvis fremstilling delvis betales af staten. Man har gennemgået 200.000 dokumenter for at kunne skrive de mange biografier.

Sølvfakkel til Norge

Det fremgik af årsmødet, at der nu er god gang i forberedelserne af festlighederne i forbindelse med 25-året for befrielsen.

Der vil blive sendt en sølvfakkel til Norge, der vil blive holdt folkemøde og

fakkeltog på Rådhuspladsen i København, hvor statsministeren skal tale. De københavnske arrangementer vil finde sted side om side med en række højtideligheder landet over.

Sverre Seehusen sagde i sin beretning, at det håb, der stilledes til freden for 25 år siden, ikke var blevet opfyldt. Han henviste til Biafra, Melemøsten og forfølgelsen af de polske jøder og sagde:

– Vi vedtog i 1969 en henvendelse til en række tidligere ledere i den polske modstandsbevægelse og til tidligere polske kz-fanger vedrørende de polske jøders nuværende stilling.

På 24-årsdagen for befrielsen af dødslejren Auschwitz, hvor millioner af polske jøder blev myrdet, opfordrede vi i et brev adresseret til de af os kendte, nulevende tidligere ledere i den polske modstandsbevægelse til at medvirke til, at der blev skabt trykke og frie levevilkår for de jøder og deres børn, der overlevede Auschwitz.

Henstilling til alle civiliserede lande

Seehusen kom ind på de Biafra-soldater, som FV havde fået til Danmark. Af

seks er kun én og en sygeplejerske tilbage.

Han udtalte en henstilling til alle civiliserede lande om at sikre biafranerne ordentlige forhold og opfordrede de internationale organisationer WVF og UIRD til at understrege Genèvekonventionen over for Nigerias ledelse.

I 1970 vil der i alle verdensveteranforbundets 51 medlemslande finde en fond-rejsningskampagne sted. I Danmark begynder man til efteråret. Pengene skal sikre WVF's arbejde med analyse af de omstændigheder, der fører til krig.

En organisation kaldet URPE er oprettet under UIRD, den internationale union for tidligere flygtninge og deporterede. URPE består af tidligere modstandsledere, der går ind for et forenet Europa. Den holder kongres i Danmark til september.

Til efteråret vil man ved en gallaforestilling vise en amerikansk spillefilm om stormen på Titos hovedkvarter. Overskuddet skal gå til Bernadottegården i Roskilde.

FV er blevet opfordret til at deltage i et internationalt dokumentationscenter i Vestberlin til udforskning af neonazisme og nationalisme. Det har man sagt ja til.

En opfordring til deltagelse i en veteran-konference i Athen blev besvaret med et nej.

Sverre Seehusen sagde, at alle grave for faldne frihedskæmpere nu er fredet. I marts-april vil der blive opsat et særligt mindesmærke, udført af billedhuggeren Knud Nellemose, på gravene.

F.V.s fremtid

I slutningen af sin beretning rejste Seehusen spørgsmålet om, hvorvidt Frihedskampens Veteraner fortsat skal bestå.

Han erklærede, at for ham er der ingen tvivl om, at organisationen stadig har en mission. På mødet enedes man om vedtægtsændringer af nærmest reaktionel karakter.

I tilslutning til årsmødet talte formanden for den europæiske afdeling af verdensveteranforbundet, nordmanden Henry Brym, om arbejdet på europæisk basis.

G. Salicath & Co.

Strandagervej 23

Værn om naturen!

V. P. T.

Plovfabrikken Skjold $\frac{A}{S}$

Lind pr. Herning

Johs. SCHOU A/S
FARVE- & LAKFABRIK

Vamdrup

K. Jørgensen

Silkeborg

Frihed og lykke

Af Hans Rütting

Netop i dag, da vi ikke mere ved, hvad egentlig frihed og lykke er, burde vi give ungdommen andre værdier end blot tekniske kundskaber, skriver forfatteren, bibliotekar Hans Rütting, der har oplevet »frihed og lykke« i de dødsdømtes hus i en tysk kz-lejr under anden verdenskrig, ganske vist anderledes end det, vi betegner frihed og lykke, den egentlige, at forlade alt og sig selv, opgive enhver form for egenkærlighed.

Engang, da jeg i nazitiden sad i fængslet Plötzensee, kom den protestantiske præst ind til mig i min celle. Han havde hørt, at jeg kom fra Danmark. Derfor spurgte han, om jeg kendte noget til Grundtvig. Vist gjorde jeg det. »Nå«, fortsatte han, »er danskerne så klar over, at denne mand var den første nationalsocialist?«

Jeg måtte forundret indrømme, at det var de dog uvidende om. Endnu da. »Der ser De,« råbte han, »hvilken mission vi tyske kristne har, nemlig at bringe oplysning til Danmark om, at deres Grundtvig var inde på samme tankegang som vi: at finde tilbage til folkets myter og derfra vejen frem til Kristus. For han var en helt, der døde for sin sag – ligesom vore forfædre og deres guder.«

Jeg måtte længe tænke på disse ord. Så tåbelige de end var, syntes de mig ikke helt forkerte. Var det ikke Grundtvig, der viste en vej fra mytos til kristendom, fra guderne til den ene Gud? Uden tvivl!

Men nazisterne glemte bare én ting, en meget vigtig ting endda, der overskygger alt og alle, når man først har fattet den. Jeg var dog endnu for umoden til at begribe det, vi nu vil tale om rent instinktivt eller på grund af en tradition og opdragelse, der havde haft sigte på at meddele mig, hvad »mennesket« egentlig er.

Et år senere sad jeg i de dødsdømmes hus. En ond skæbne, jeg i dag må

være taknemlig for, havde ført mig til et sted, hvor mænd og kvinder sad indespærret, lænket på hænder og fødder, og ventede på skarpretteren. Nogle ventede i årevis, andre flere måneder, enkelte kun nogle døgn.

Jeg var sat til at give disse ulykkelige mennesker en bog at læse i. Jeg var deres »bibliotekar« – og her oplevede jeg, så akavet det end lyder, hvad »frihed« og »lykke« egentlig er. I dag tror vi alle, at vi er »fri«. Men er vi ikke vore behovs trælle? Og vi mener, at lykken bliver større med komforten, der forøges? Men er vi ikke rastløse, aldrig tilfredse, ja, tit desperate, spørgende: Hvad er egentlig meningen med livet?

DE DØDSDØMTE vidste det! Så meget hører der til, før mennesket bliver klar over sig selv, og det er dog aldrig for sent, så længe vi endnu holder en lille tråd, måske den sidste tynde rest af dette liv mellem vore fingre.

For mig, der dengang ikke var kristen, men stadig holdt fast ved en tynd, videnskabelig »humanisme«, var det en overrumplende oplevelse at se, hvordan disse fanger med døden for øje voksede ud over sig selv.

Naturligvis frygtede de dette sidste uhyggelige øjeblik, når statsadvokaten skulle meddele dem klokkeslættet for deres død – og endnu mere gangen hen til skafottet, der kunne skimtes fra vinduerne.

Vi så rædslen i vore kammeraters øjne, når de førtes i gåsegang til dette skrækelige sted – og dog var de – og det kan synes paradoksalt påstand – skønt lænket, mere fri, end vi er i dag – var de end sultne, fattige og forkomne, mere »lykkelige«, end velstandsborgerne nogen sinde vil være.

Hvordan skal det forstås?

Jeg var jo bibliotekar. En af de mest læste bøger var »De imitatione Christi«, Kristi efterfølgelse, skrevet af Thomas

af Kempen omkring 1420. Thomas var en augustiner munk, der ville forfatte en trøstens bog til sine medbrødre i klosteret. Han anede ikke, at denne anvisning på praktisering af Kristi bud skulle blive verdens berømteste læsning næst efter bibelen.

– Han pegede med fingeren på et sted i »Kristi efterfølgelse«, og jeg, den ikke troende humanist, læste med forundring.

DER VAR en forretningsmand fra Elsass, der læste bogen nogle dage før sin henrettelse. Som alle, der sad her, var han tavs. Uvigtig tale førtes ikke mere. Disse mænds tanker var dér, hvor vi andre flygter fra – i en ustandselig bedøvelse. Han pegede med fingeren på et sted i »Kristi efterfølgelse«, og jeg, den ikke troende humanist, læste med forundring:

»Dersom et menneske gav hele sin formue bort, så er det dog intet. Og gjorde han den strengeste bod, det er dog kun lidt. Og ejede han alverdens viden, han er endnu langt fra målet. Og selv om han havde stor dyd og den mest glødende andagt, så manglede der meget endnu: nemlig det eneste ene, der er nødvendigt fremfor alt.

Hvad er det? At han forlader alt og forlader sig selv, og ingen egenkærlighed er tilbage. Og har han gjort alt, hvad han erkender som sin pligt, så

MALERNES FAGFORENING

København

STØT KAMMERATERNES HJÆLPEFONDI

I. J. S.

A/S VESTFYNS ELFORSYNING

Assens

KLOSTER MØLLE

Pap- og træmassefabrik

Voerladegaard
pr. Skanderborg

VESTSLESVIGS REVISIONSKONTOR

Bredebro

STØT KAMMERATERNES HJÆLPEFONDI

J. T. H.

RYØ A/S

Ingeniørfirma
Aalborg

SV. KOCH

Sakskøbing

P. LANKEN

København N

LUNGHOLM GODS

pr. Rødby

J. FØGE JENSEN

Skelbækgade 2 — København V

W. JENSEN

Hellerup

JUNG'S BOGHANDEL

Adelgade 3 — Skive

JENS ROHDE

Tømrermester

Chr. X's Vej 62 — Viby J.

H. H. MOLTKE

Thurebyholm
Tureby

HASLEV SEMINARIUM

Haslev

O. G. HØYER A/S

Finlandsgade 8 — Aarhus N

Børst tænder to gange om dagen!

B. L. T. H.

LYNGBYGAARD

Boeslunde

SV. O. NYGAARD

Varde

bør han mene, at han intet har gjort ... Han bør kalde sig selv en nytteløs træl ... med profeterne kan han sige: Ensom er jeg og fattig.»

Hvor lød disse ord dog tunge og sande i den triste celle! Men mandens lænkede hænder pegede på bogen: »Læs videre,« bød han – og så kom den forbavsende sætning: »Og dog er ingen mere rig, ingen mere mægtig og ingen mere fri end det menneske, der er i stand til at sætte sig på den laveste plads!«

»Bare jeg havde vidst alt det før,« sagde forretningsmanden. »Så havde jeg forberedt mig bedre til den time, der kommer for alle mennesker. For dødsdømte, det er vi jo allesammen.«

Og han smilede, som havde han sagt en vittighed, og det gøs i mig. Jo, han var fri – og jeg lykkelig, at jeg med denne bog havde kunnet hjælpe ham i livets yderste stund.

Nogle dage senere gik han oprejst mod det elendige skur, hvor faldøksen stod: En fri mand, himmelhøjt hævet over sine bødler – ligesom Uhrig, den enøjede kommunist, der gerne læste katolske helgenlegender om mænd og kvinder, der døde for deres tro, der blev pint og mishandlet – og alligevel ikke faldt fra.

»Jeg beundrer disse helte,« sagde han, »selv om de døde for et fejlsyn – og samtidig ser jeg, at jeg har levet, som om jeg var kristen. Som om der var en Gud, der ville dømme mig for mine gerninger.« Og i denne overbevisning døde han.

Den katolske præst, pater Buchholz, der talte med ham de sidste 10 minutter før henrettelsen, sagde senere til mig: »Han døde ligesom de andre: som en helt og helgen.«

OG DA HAVDE jeg det, jeg så længe havde grublet over – nemlig hvad der manglede i den tyske »grundtvigianers« syn på mytos og religion – han misfortolkede dem begge to som helteberetninger. Der manglede det vigtigste: Guderne var jo »hellige« magter, ligesom Kristus og hans disciple og alle dem, der efterfulgte ham.

Vi føler det jo allesammen, når vi læser beretningerne: Nok var de »helte«, men sådan som Thomas af Kempen skriver: »Vær ydmyg og ringe i dine øjne, for at du ikke vækker mishag hos Gud og går til grunde sammen med djævelen, thi himlen modtager kun de ydmyge ... selv de retfærdige synes Gud kun om, når de er ydmyge.«

Ydmyghedens helte – er det ikke mennesker, vi betegner som »helgener«? Og hvad er helgener andet end mennesker, der viser os synligt den »historiske Kristus« sådan, som vi andre også kunne være? Der med andre ord altså fører den »skjulte, fjerne, uopnåelige«, indtil desperation bortgemte Gud ned på det jordiske plan, hvor de siger til os »Jo, jeg er i Kristus, og Kristus er i mig.« Nej, de siger det ikke. De *viser* det – de vidner i tavshed om *Gudsnærværelse*.

»Jeg skal alligevel dø i morgen. Giv det til én, der er endnu mere sulten.«

OG MED ET blev jeg klar over, at jeg i de dødsdømtes hus var omgivet af »helte og helgener« – og at jeg her kunne opleve mit livs »lykkeligste« timer ved at hjælpe dem, der var mine og alle kammeraternes forbillede.

Medens vi andre klyngede os til livet og drømte om den kommende friheds herligheder, havde de ophørt med den slags fantasier – og forberedte sig til

det, vi andre heller ikke kan undgå. De var vore forbillede i deres tavse og ydmyge beslutsomhed. Et blink fra deres øje, når vi delte brød med dem, gjorde os henrykte af glæde – og dog sagde én, pater Tro, til mig, da jeg stak ham en tør skorpe: »Jeg skal alligevel dø i morgen. Giv det til én, der er endnu mere sulten.«

Tænk, hvilken indre frihed hører der ikke til at kunne sige nej tak, mens man selv hænges af sult!

ER DET nu ikke undtagelsestilfælde, som vi ikke må overføre til vor tid, der er så helt anderledes? Sådan vil der omgående blive spurgt – med en afslørende hast.

Man smiler ad den »uoplyste« sicilianske bondekone, der knæler foran en helgenstatue – og som derved udtrykker sin taknemlighed for en mand eller en kvinde, der engang har levet i Kristi ånd. Den fattige Franciskus, Katharina af Genua, Birgitta af Vadstena, Thomas Becket, Pwlip Neri – og tusinde andre. Vi smiler da ikke ad dem, der fortolker og lytter til vor egen nordiske mytologi?

Skulle helgenerne rangere under guderne, skulle det være overtro i en bøn at forene sig med deres sjæl, eller for at tale moderne, med det initiativ, de kan vække i os ved, at vi tager deres intentioner ind i vort eget hjerte?

Netop i vor tid, der intet mere véd om, hvad frihed og lykke egentlig er, burde vi give ungdommen andre værdier end kun tekniske kundskaber, oplysning om prævention og billigrejser.

Thomas af Kempen og beretningen om »helte og helgener«, der med deres liv som forbillede vidnede for Kristus – forfulgte fra Nero til Hitler og Mao – er en god modvægt mod tilbedelse af automater og maskiner, af komfort og penge. De var fri for behov – og lykkelige – i fattigdom!

Thomas von Kempen: De imitatione Christi. Nachfolge Christi. München: Kösel 1966.

Peter Manns (Hrsg): Die Heiligen in ihrer Zeit. B. 1. 2. Mainz: Matthias – Grünewald – Verl. 1966.

S. MATHIASSEN

Malmester

Henne

**Støt kammeraternes hjælpefunds
arbejde!**

L. R. S.

H. N. Andersen

KØBENHAVN

L. C. LARSEN

Hovedgaden 2

Hørsholm

Søren Abrahamsen & H. P. Nielsen

Rådgivende ingeniører A/S

F. R. I.

Frederiksgade 72 — 8000 Århus C

Tlf. (06) 13 25 88

J. M. BIRKING & CO.

Gummivarefabrik A/S

Kirkebjerg Allé 31 — Vanløse

Johan & Axel Hornbeck ^{A/}

Frugtsaft — Marmelade

HADSUND

BØRGE RASMUSSEN

Gartneri

Skjoldelev — Lading

Værn om naturen!

AA. C. K.

A/S VESTFYNS ELFORSYNING

Assens

KJULGAARDENS MINKFARM

Hirtshals

MOTOR COMPAGNI

Thorkild Sørensen

Næstvedvej 76 — Skælskør

HÜBBE & THORLACIUS

Odense

STØT KAMMERATERNES HJÆLPEFONDI

S. K. A. O.

SAMSON TRANSPORT CO.

Havnegade 50 — Odense

HERLUFSHOLM GODSKONTOR

Næstved

GRØNBORG'S TØMMERHANDEL

Kolding

HARILD

3730 Nexø

OSTED FRI- & EFTERSKOLE

Osted pr. Roskilde

**STØT KAMMERATERNES HJÆLPEFONDS
ARBEJDE!**

N. S. S.

**RUDERSDAL
AUTO-SERVO**

Kongevej 120 — Holte

JOHN HINTZE'S ENKE Skibshandel
Rønne**H. NÆSTED**

Hillerød

DANSK ANDELS KULFORRETNING

Rådhuspladsen 3 — Aarhus

NORDBORG SPAREKASSE

Nordborg — Als

MØLLER & CO. A/S Akkumulatorfabrik
Asylgade 16 — Odense**SV. O. NYGAARD**

Varde

NORDISK TEGNEMASKINE INDUSTRI Tempovej 15 — Ballerup	H. C. JACOBSEN Tømrermester Horsens	CONTINENTAL VINIMPORT Grønnegade 5 — Vejle
DANSK KØBMANDS INVENTAR A/S Glerupvej 8 — Rødovre	J. H. MØLLER Aarhus	E. KRONSTEN Murermester Gevninge pr. Roskilde
TØNDER BEGRAVELSES- FORRETNING Nørregade 1 — Tønder	NORDISK KARTRO A/S Gothersgade 175 1123 Kbh. K.	FRODE JOHANSEN Bagermester Aarhus
HØJ PETERSEN & ARNE JENSEN A/S Bogtrykkeri Struensegade 7-9 — Kbh. N	NIELS CHRISTOPHERSEN Købmand Rødning	HJØRRING REVISIONSKONTOR Nørrebro 15 — Hjørring
CARL NIELSEN'S BOGHADEL Haderslev	D. P. K.	HELGE BRUUN Revisor Søndergade 16 — Horsens
M. THOMSEN STØTT & SØN Murermestre Kong Chr. Allé 6 — Aalborg	ALFRED NEJSUM Aut. VW-forhandler Øster-Vraa	HUGO HOLMSTOEL & CO. I/S Skjern
WALTRICH A/S Maskinfabrik Abildager 19-21 — Glostrup	BRÆDSTRUP TRÆLASTHANDEL A/S	KEMIKOHL Skolegade 14 — Skærbæk
BOGTRYKHUSET Langelinie 68 — Odense	HANS KOFOED Murermester Egelund Rø — Gudhjem	GLADSAXE POLITIFORENING
OLIEFYRINGSANLÆG Jeff A. Andersen's Eftf. Hovedgaden 28 — Hørsholm Varmetekniske installationer	FALCK-ZONEN Trindsøvej Aarhus	SV. ESKEROD Aarhus
PETER E. JENSEN Vognmand Algade 23 — Sæby	DANSK SKOV FORENING	L. PETERSEN Aalborg
JACOB H. THIMSEN Slagtermester Padborg	JENS KIRKEGAARD Tømrermester Ans	CHR. TRESCHOW Orelund — Mørkøv
ORLA HANSEN Bagsværd Hovedgade 131 2880 Bagsværd	NIELS DØSSING Tømrer- & snedkerforretning Hem pr. Skive	HANS HENRICHSEN & CO. A/S Brogade 12 — Nykøbing F.

AAGE MADSEN Køge	A. BENTZEN Torvet — Sæby	MIDTBANK Brande
Værn om vore smukke strande! B. S. F.	OSKAR H. ANDERSEN Autoopretning Holbækvej 106 — Roskilde	KNUD LOUS St. Kongensgade 110 E København K
H. LYNBECK Adelgade 15 — 9500 Hobro	J. RUBY Købmand Holmegade 30 — Ulfborg	J. H. MØLLER Aarhus
MINI RADIO & FJERNESYN Vestergade 11 Herning	D. A. S. F. Skagen	SPAREKASSEN FOR HIRTSHALS & OMEGN
LUNO MØBLER Volden 6 — Aarhus	SØNDERBORG ANDELSSVINESLAGTERI Sønderborg	ALLERT F.
STANGEBYE & HANSEN Hammerensgade 3 — Kbh. K	TEKSTILARBEJDERNES FAGFORENING Ikast	FOPORA
SKJERN BANK A/S	O. SANDBERG København N	A. E. LAURITSEN Urmager Skolegade 3 — Ans
A. C. L. ØSTERAA Aalborg	RINGKØBING AUTOMOBIL- FORRETNING A/S	CARL JENSEN Bagermester Galten pr. Hadsten
W. WESTER Skanderborg	DALBY BAGERI Dalby pr. Haslev	CHR. RABECH & SØN Smedemestre Brande
ANTON JENSEN Alstrup Tranebjerg	C. OLESEN Skovgaard — Vodskov	Værn om naturen! A. E. V.
P. HOVE Thisted	K. G. THOMSEN Hillerød	DANSK HANDELSBLAD Fenrisvej 11 — Aabyhøj
BIL-CENTRET Låsbygade 73-77 — Kolding	S. MØLLGAARD Ruds-Vedby	NEDERGAARD-FOTO Nykøbing Mors
ARBEJDSMÆNDENES COOP. ENTREPRENØRFORRETNING Silkeborg	P. C. TERLING & CO. Fiskerihavnen Esbjerg	AAGE AXT Isenkram Rungstedvej 72 Rungsted Kyst
SV. PEDERSEN Tømremester Rønnebærvej 61 — Holte	CARL C. BIEHL Bogtrykkeri Graasten	Værn om naturen! J. L. L.
HANSEN & COMP. A/S Det gamle vinfirma Gerritsgade 31 — Svendborg	TH. HJ. JENSEN Middelfart	PETER E. JENSEN Vognmand Algade 23 — Sæby
P. RASMUSSEN Vejle	L. DAMGAARD NIELSEN A/S Konfektionsfabrik Silkeborg	TAGE TRABJERG Tandhjulsfabrik Finlandsgade 31 — Aarhus
SOFUS NELLEMANNS EFTF. Automobiler Strømmen 27 — Randers	Støt kammeraternes hjælpefond! J. S. B.	LUND & ERICHSEN ELEKTROINSTALLATION - AKTIESELSKAB BREDGADE 49 • HERNING • TELF. (07) 126311

WILSON & CO. Rejsebureau Bredgade 28 — Kbh. K	R. RASMUSSEN Skotøj Østergade 18 — Hammel	POUL HENRIKSEN Manufaktur Hjørnet — Vejle
PETER E. JENSEN Vognmand Algade 23 — Sæby	J. HENRIKSEN Købmand Stoholm	FJELLERUP BRUGSFØRENING
ENGEN Aalborg	HANS OUTZEN'S MØBELFABRIK Tønder	E. TERP Bjerggade 18 — Køge
Hilsen fra KØGE KOMMUNE	EJLER SCHOU Møbelpolster Frederikshavn	EDDY JENSEN Manufaktur Vig
CARL C. BIEHL Bogtrykkeri Graasten	EJNAR HUNDAHL Isenkram Fredensborg	MARINUS POULSEN & SØN Manufaktur Farsø
A/S RANDERS ASFALT- & TJÆREFABRIK Randers	JOHS. CHRISTENSEN Støbegods St. Voldgade 6 — Randers	I. CANTOR A/S Nørre Voldgade 82 — Kbh. K
HERNING SVINESLAGTERI	VEJLØ'S BOGTRYKKERI Kalundborg	RINGKØBING RUGBRØDSFABRIK
TRETEM Kibæk	HOKI A/S Horsens	A. HONORE & SØN Andrupsgade 2 — Lemvig
JESHA	ARBEJDERNES FÆLLESBAGERI Køge	MIDTJYDSK BRØDFABRIK Silkeborgvej 2 — Herning
Pas på de ældre i trafikken! E. A. F.	N. J. ØRSNES I/S Guld- og sølvsmed Algade 67 — Aalborg	KORNERUP KOCK & BANG A/S Aarhus
Værn om vore smukke strande! E. M. P. H.	H. J. SIMONSEN & CO. International Spediton København	S. B. V. VAREHUSET A/S Ryesgade 18 — Aarhus
HAVBO KONSERVESFABRIK Frederikshavn	NYKØBING S. TRÆLASTHANDEL 4500 Nykøbing Sj.	FR. SANDER Tranekær
Værn om naturen! E. A. E.	UDBYE'S BOGTRYKKERI Vejle	J. GOTFRED JENSEN A/S Värmlandsgade 3 — Aarhus
HAMLET Nørregade 26 — Køge	H. NØRLEM Sct. Anne Plads 2 Odense	Værn om naturen! V. V. M. H.
MORSØ FARVEMØLLE Nykøbing Mors	PETER SKAARUP Blikkenslagermester Thisted	JYSK RULLEGARDINFABRIK A/S Vejle
Støt kampen mod kræften! V. A. S.	GREGERS PETERSEN A/S Trælast Bygningsartikler Aarhus Nordhavn	DEN DANSKE LANDMANDSBANK Gothersgade 18 — Fredericia
GURRE KØBMANDSHANDEL		AA. E. NIELSEN København
		Gå i kirke! A. H. H.

DE HVIDE BUSSER

Sammenslutningen af Danske Fanger Fra Frihedskampen 1940-45 arrangerer i anledning af 25-året for befrielsen et storstilet besøg i Neuengamme-lejren

Der startes på turen den 19. april 1970 således:

Tur I

Århus - Havnepladsen (Oslobåden) afg. kl. 08.00.

Skanderborg - Banegården afg. kl. 09.00.

Horsens - Banegården afg. kl. 09.30.

Vejle - Banegården afg. kl. 10.00.

Kruså - Gråsten Bank ank. kl. 11.30.

Tur II

Varde - Torvet afg. kl. 08.00.

Esbjerg - Palads Hotellet afg. kl. 08.30.

Ribe - Puggaardsminde afg. kl. 09.15.

Skærbæk - Bio afg. kl. 09.45.

Bredbro - Caltex afg. kl. 10.00.

Tønder - Skibbroen afg. kl. 10.30.

Rinds - Bageren afg. kl. 10.45.

Tinglev - Hansens Hotel afg. kl. 11.00.

Kruså - Gråsten Bank ank. kl. 11.30.

Tur III

Odense - Banegården afg. kl. 08.00.

Fredericia - Banegården afg. kl. 09.00.

Kolding - Banegården afg. kl. 09.30.

Christiansfeld - Strickers Hotel afg. kl. 10.00.

Haderslev - BP Motel ved Dammen afg. kl. 10.30.

Åbenrå - Rutebilstationen afg. kl. 11.00.

Kruså - Gråsten Bank ank. kl. 11.30.

Afgang fra Kruså forventes at kunne ske kl. ca. 12.30. Der vil ned gennem Slesvig blive rastet med *passende* mellemrum.

Husk en madpakke til den første dag.

★

Kl. ca. 16.00 vil soveplads for de følgende 2 nætter blive anvist, og hver deltager vil modtage en mappe med - blandt andet - kort over Hamburg, deltagerfortegnelse og program for resten af turen.

Nu må I ikke forvente »Luksushotel«; vi har fået plads til ca. 300 på »Hamburger Jugendpark«. Det er et nydeligt sted; der er rent og pænt, men vi skal selv rede vores senge, og belægningen er på stuer med 2-4 og 8 senge. Ved placeringen tager vi naturligvis hensyn til damerne. De får afgjort det bedste, vi kan skaffe.

»Jugendpark« er beliggende i nærheden af Lufthavnen og dermed i *passende* afstand fra Hamburg.

Efter indkvarteringen spiser vi middag og hygger os resten af aftenen og måske natten.

Den 20. april, efter et solidt morgenbord, kører vi til Neuengamme til kranselægning m.v. Her taler general Fl. B. Larsen, Danmarks udsending i Bruxelles, tidligere kz-fange i Neuengamme.

Efter højtideligheden fordeles vi os til forskellige ture i og omkring Hamburg. Vi kunne tænke os, at en tur gik til Svenskerlejren i Frederichsruhe, en tur til Oortkanten og en tur til Bullenhusen Damm.

Efter tilbagekomsten til »Jugendpark« spiser vi middag, og resten af dagen kan tilbringes efter eget ønske, *men husk*, busserne kører til Danmark den 21. april kl. 08.00. Sidst på eftermiddagen samme dato er alle tilbage på startstedet.

Der er kranselægninger på hjemturen

Norge

Den norske regering forbereder festligheder i anledning af 25 året for befrielsen

Den norske regering har nedsat en komité, der har til opgave at tilrettelægge festlighederne i Norge i 1970 i anledning af 25-året for befrielsen.

Komiteen har 11 medlemmer med døvepræsten Conrad Bonnevie-Svendsen som formand. Som sekretær for komiteen er udnævnt kontorchef i statsministeriet Dag Berggrav.

Grundigt forberedelse

Regeringen anser det for ønskeligt, at 25-års jubilæet bliver grundigt forberedt, således at 25-års dagen på værdig måde kan markere krigstidens og befrielsens betydning for Norge.

Forberedelserne vil i stor udstrækning dreje sig om koordinering af arrangementer både indenfor den offentlige sektor og mellem det offentlige og organisationerne.

Komiteen skal udarbejde forslag til program for jubilæet og medvirke ved

både i Kruså og Frøslev, og op gennem Jylland vil turen blive markeret på forskellige måde.

Vi har fremstillet 2 girokort. Det grønne kort skal anvendes til å contoindbetaling for turen, det vil sige, at du omgående sender kr. 60,00 pr. deltager. Er der flere på samme kort, skal navnene stå bag på talonen. De sidste kr. 100,00 pr. deltager skal sendes på det grå indbetalingskort, ligeledes med navn som på det grønne kort. *Husk*, de sidste penge *skal* være indbetalt inden den 25. marts 1970.

Turen foregår uden tilskud. Vi har gjort, hvad vi kunne, for at holde prisen nede på det antagelige, for at så mange som muligt kan deltage; men penge skal der til, bl.a. til maling af busser - bare for at nævne en enkelt ting.

Vi håber, at deltagerantallet bliver så stort - både af tidligere fanger, deres pårørende, hjælpere og efterladte - at alle rammer sprænges.

Med venlig hilsen og på gensyn

P. U. V.

Hans Bøjlund Sørensen Arnold Jensen
Lykkegårdsvej 50 Kibæk Boghandel
6000 Kolding 6933 Kibæk

gennemførelsen af det program, der bliver fastlagt.

Een dags fest - eller spredning?

Et ret vigtigt punkt for komiteen er at vurdere, om jubilæet bør begrænses til selve befrielsesdagen, der jo i Norge faldt på den 8. maj, eller om festlighederne bør have en større spredning i tid.

Hvis det under forberedelsesarbejdet viser sig nødvendigt, at staten yder støtte og medvirken, skal spørgsmålet om sådanne aktiviteter forelægges regeringen til afgørelse.

Statsministeren har i samråd med komiteen adgang til at forberede særlige aktiviteter og arrangementer.

Til dækning af komiteen og evt. underudvalgs virksomhed stilles der 10.000 kr. til rådighed indenfor dette års budget - men der begynder jo nyt finansår 1. april.

Feriehjemmet på Kegnæs

Man anmodes om at søge inden

1. marts

Vi har allerede modtaget en del henvendelser med ønsker om at holde ferie i Kammeraternes Hjælpesfonds feriehjem på Kegnæs ved Sønderborg.

Alle interesserede bedes skrive til os inden 1. marts, og der vil derefter blive foretaget en fordeling, og alle vil derefter ret hurtigt få besked.

Sidste år var der vældig mange, der søgte for selve skoleferien, og fordelingen blev foretaget på den måde, at man indenfor skoleferien måtte nøjes med 8 dage, således at der skiftedes lørdag middag.

Familier med skolesøgende børn eller børnebørn (der skulle med til Kegnæs) havde en fortrinnsstilling

Vi kan imidlertid ikke vide noget om, hvormange ansøgere der kommer i år, hvorfor alle interesserede kan søge.

Uden for skoleferien kan man i de fleste tilfælde godt få feriehjemmet f. eks. i 14 dage.

Landlig idyl

Huset ligger ved Flensborg fjord. Der er gode badeforhold. Huset er grundmuret, kønt, hyggeligt, har stråtag og tiltalende have. Huset er velmonteret med senge, sengetøj, gryder, pander, møbler, service, havestole, el-køleskab og radio. Der er plads til en stor familie.

Man skal selv medbringe lagner og håndklæder, og man laver selv mad i et velindrettet køkken.

Feriehuset tildeles gratis. Kvalifikation er ene og alene, at man har været modstandsmand og har siddet for illegalt arbejde. Om man har været interneret i Danmark eller Tyskland spiller ingen rolle.

Man skriver til fondens sekretær, skoleinspektør Johs. Fosmark, Frederiksborgvej 109, 2400 NV, hvorefter skema til ansøgning fremsendes.

Dagbogsblade

7/1 70

Hess-nej fra Moskva

Moskva. Den britiske kampagne for benådning af Hitlers tidligere stedfortræder, Rudolf Hess, er et »perfidt propagandanummer«, hedder det i en artikel i det kommunistiske partiblade »Pravda«. Det drejer sig om den første sovjetiske kommentar til den igangværende bevægelse i Storbritannien for at få løsladt den 75-årige Hess, der under Nürnberg krigsforbryder-processen blev idømt livsvarigt fængsel.

8/1

SS-bøddel død

Kiel. Den hovedanklagede i en af de største naziprocesser i Kiel, tidligere SS-Hauptscharführer Wilhelm Kunde fra Bremen, er død 63 år gammel.

Ifølge anklagen var Kunde ansvarlig for ca. 38.000 jøders død. Han blev anklaget i april 1967. Medanklaget var Franz-Josef Müller fra Neustadt/Weinstrasse og Hermann Heinrich fra Rensborg. Sidstnævnte blev idømt livsvarigt tughus for mord i seks tilfælde, men dommen blev ophævet på grund af en formel fejl under retssagen, således at sagen skal ruller op på ny fra den 19. januar.

10/1

Den uvidende Bovensiepen

Vestberlin. Den tidligere Gestapochef i Danmark, Otto Bovensiepen, erklærede i dag ved en domstol i Vestberlin, at han først i 1953, da han var blevet løsladt fra et dansk fængsel, fik kendskab til Hitlers »endelige løsning på jødespørgsmålet«. – Jeg kan ikke mindes, at have hørt ordene »den endelige løsning på jødespørgsmålet«, erklærede han. Bovensiepen er anklaget for deportation af 30.000 berlinske jøder, da han var Gestapochef i Berlin. Bovensiepen blev efter krigen dømt til døden i Danmark, men senere blev dommen ændret til livsvarigt fængsel, og i 1953 blev han benådet og udvist.

23/1

ASBACH ARRESTERES IKKE

Kiel. Statsadvokaten i Lybæk har givet afkald på arrestordre mod tidligere socialminister i Kiel Hans Adolf Asbach. En talsmand for justitsministeriet erklærede i går, at man ikke har fundet bevismaterialet tilstrækkeligt tungtvejende for en arrestation. I november sidste år åbnedes ved landsretten i Lybæk den retslige forundersøgelse mod Asbach. Han sigtes for som civil tysk embedsmand i Polen at have medvirket ved likvideringen af mindst 1.148 jøder. Under sin ministerperiode i Kiel – fra 1950 til 1957 – blev der ved flere lejligheder rejst kritik mod Asbach for at have »indsmuglet« tidligere ledende nazister i socialministeriet.

7/2

BETRAGT JER SOM ENKEMÆND...

Vestberlin. Under retssagen i Vestberlin mod den tidligere SS-mand og Gestapo-chef i Danmark, Otto Bovensiepen, der er anklaget for delagtighed i massebord ved deportering af Berlins jøder, aflagde tre jødiske vidner fra Berlin i går forklaring for retten. Vidnerne var blevet deporteret fra Berlin til ghettoen i Riga, to af dem med samme transport den 31. august 1942. De to vidner skildrede samstemmende, hvordan kvinder og børn umiddelbart efter ankomsten til Riga var blevet tvunget ind i busser og kørt bort.

– Jeg forsøgte at springe op på vognen, hvor min kone befandt sig, forklarede et af vidnerne. En SS-mand havde holdt ham tilbage og erklærede: »Du ville gøre store øjne, hvis du vidste, hvor de skal hen.«

Samme aften havde SS-folkene over for de jødiske mænd erklæret, at de godt kunne betragte sig som enkemænd. Kort tid efter kom kvindernes og børnenes tøj tilbage til ghettoen. Vi blev klar over, at samtlige kvinder og børn var blevet skudt, sagde et vidne. Det tredje vidne var allerede i november 1941 sammen med sine kone blevet deporteret til Riga. Af de omkring 80.000 jøder, der sendtes til Riga, overlevede kun 3.000, fortalte han.